

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПІДЗЕМНОГО ПРОСТОРУ ПРИ БУДІВНИЦТВІ ТОРГІВЕЛЬНО-РОЗВАЖАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ

Сучасний підхід до раціонального використання територій, зростання купівельного попиту і вартості землі, а також ряд інших соціально-економічних та містобудівних чинників зумовили освоєння підземного простору.

Перші розробки у галузі підземного будівництва торговельно-розважальних центрів в Україні почалися ще в кінці 70х років минулого століття. За часи Радянського союзу роботи у цьому напрямку вважалися перспективними, але дорогими й неефективними. Ситуація змінилася після першого реалізованого об'єкту під землею – торгового комплексу під пл. Слави в Києві. За ним пішли ТЦ «Метроград», ТЦ «Глобус» та інші. За деякими даними загальна площа підземних ТЦ і ТРЦ становить близько 45-50 тис. м².

До невеликих ТЦ відносяться також обладнані під стаціонарну торгівлю пішохідні переходи та вестибюлі метро в Києві, Харкові, містах ближнього та дальнього зарубіжжя.

Найбільш цікавими прикладами будівництва споруд громадського призначення під землею є проєкт торгового центру у Мехіко, торговий центр «Shareo» у Хіросімі, торговельно-рекреаційний комплекс «Мисливський ряд» у Москві та інші.

Оригінальність архітектурно-планувальних рішень цих споруд дозволяє створювати нові функціональні об'єми в підземному просторі при оптимальному розміщенні підземних об'єктів. До складу підземних комплексів переважно включають підприємства торгівлі, музеї, кінотеатри, концертні та спортивні зали, заклади харчування та побутового обслуговування, басейни, складські приміщення, автостоянки, тощо. При цьому в підземних умовах намагаються розміщувати заклади, робота яких не супроводжується тривалим перебуванням відвідувачів або їх великим скупченням.

На даний час не існує єдиних правил створення торговельно-розважальних центрів під землею, але це робить кожне архітектурно-планувальне рішення унікальним.

Основну увагу фахівці у галузі архітектури підземного простору приділяють питанням безпеки та пожежогасіння. Важливим також є забезпечення відвідувачів і обслуговуючого персоналу зручними входами/виходами, системами вертикальних зв'язків – ескалаторами, сходами, панорамними ліфтами із візуальними знаками напрямку руху.

Відсутність денного світла, природних звуків, психологічний стан людини, що перебуває під землею вимагає особливого рішення інтер'єрного простору із спеціальними системами освітлення і кондиціонування, зеленими насадженнями і малими архітектурними формами – фонтанами, ослонами, тощо.

Аналіз досвіду будівництва підземних торговельно-розважальних центрів у вітчизняній та закордонній практиці дозволив виділити основні фактори, що впливають на проєктування зазначених об'єктів.

Науковий керівник – Д.М. Ільченко